

Faruk ŠEHIĆ este prozator, poet și editorialist. S-a născut în anul 1970 în Bihac, Bosnia și Herțegovina. Până la izbucnirea războiului în Bosnia și Herțegovina în 1992 a studiat la Facultatea de Medicină Veterinară din Zagreb. În timpul războiului a fost combatant activ în cadrul Armatei Bosniei și Herțegovinei (1992-1995) și a fost grav rănit pe câmpul de luptă. Scris poezie, proză, eseuri și critică literară și de artă din 1998. A publicat volumele de poezie *Pjesme u nastajanju* (*Poeze în proces de formare*, 2000), *Hit depo* (*Hit depou*, 2003), *Transsarajevo* (2006) și *Moje rijeke* (*Râurile mele*, 2014), volumele de proză scurtă *Pod pritiskom* (*Sub presiune*, 2004) și *Priče sa satnim mehanizmom* (*Povestiri orare*, 2017), romanul *Knjiga o Uni* (*Cartea râului Una*, 2011) și o selecție extinsă din opera sa, incluzând și scrieri inedite *Hit depo/ Pod pritiskom/ Transsarajevo/ Apokalipsa iz Recycle bina* (*Hit depou/Sub presiune/ Transsarajevo/Apocalipsa din Recycle bin*, 2007). Pentru romanul *Cartea râului Una* a fost distins cu premiul „Meša Selimović” pentru cel mai bun roman publicat pe teritoriul lingvistic sârbo-croat (Bosnia și Herțegovina, Serbia, Croația și Muntenegru) în anul 2011, precum și cu premiul Uniunii Europene pentru literatură (2013). Volumul de poezii *Râurile mele* a câștigat premiul „Risto Ratković” pentru cea mai bună carte de poezie publicată în Serbia, Bosnia și Herțegovina, Croația și Muntenegru în perioada 2013/2014, precum și Premiul Uniunii Scriitorilor din Bosnia și Herțegovina în 2014. Este membru al Asociației Scriitorilor și al Centrului PEN din Bosnia și Herțegovina. Cărțile lui au fost traduse în 12 limbi și publicate în 15 țări. Lucrează ca jurnalist și editorialist la revista „BH Dani” din Sarajevo.

Octavia NEDELICU este prof. univ. dr. la Departamentul de filologie rusă și slavă, secția de filologie sârbă, Facultatea de Limbi și Literaturi străine, Universitatea din București, cu o bogată activitate didactică și științifică. A publicat studii, articole științifice, cursuri universitare, monografii, antologii, dicționare și ghiduri de conversație. Este, de asemenea, o cunoscută traducătoare din literatura sârbă și croată, membră a Uniunii Scriitorilor din România (secția traducători): Sveta Lukić, *Flori de apă*, roman, București, Ed. Univers; Pavao Pavličić, *Clarobscur*, roman, București, Ed. Univers, 1990; Miloš Crnjanski, *Migrațiile*, roman, Timișoara, Ed. de Vest, 1993; Dušan Kovačević, *Spionul balcanic*, piesă de teatru pusă în scenă de Teatrul Mic, București, stagiunea 2001-2009; Dubravka Ugrešić, *Muzeul capitulării necondiționate*, roman, București, Ed. Niculescu, 2005; Dubravka Ugrešić, *Ministerul durerii*, București, Ed. Polirom, 2010; Ivo Andrić, *Convorbiri cu Goya*, eseu, „Lettres internationales”, București, 2013; Svetislav Basara, *Mărirea și decăderea bolii Parkinson*, roman, Chișinău, Ed. Cartier, 2017 ș.a.

FARUK ŠEHIĆ

Cartea râului Una

roman

Traducere din bosniacă de Octavia NEDELICU

CARTIER

nele ascunse din coroanele copacilor. Oamenii murmurau, vorbeau, unii mergând tăcuți, îngândurați cu mâinile la spate. Mergeau pe drum, trotuare, aleile din parc, se plimbau pe iarbă în întuneric cu jarul țigărilor clătinându-se în mâinile lor invizibile. Erau ușor gălăgioși dar plini de optimism și speranță, ceea ce era firesc într-o noapte caldă și înstelată. S-a contopit cu mulțimea, contaminat de iubirea spontană față de toți acești oameni. Dacă ar fi putut, ar fi îmbrățișat tot orizontul, laolaltă cu corpurile cerești inerte.

Cuprins

Hipnoză	7
Unul... ..	7
Doi... ..	10
Trei... ..	13
Patru... ..	17
Cinci... ..	20
Marinarii armatei verzi	24
Ghicitul în pești	29
Republica acvatică	33
Toamna este un călăreț din mușchi de copac dinspre nord	35
Cresc odată cu plantele	38
Fără înviere și fără de moarte	42
Pescuitul	45
Prințul râului Una, balaurii, reconstrucția	48
Divinitățile râului	52
Catharsisul acvatic	54
Bunica	56
Originea speciilor	61
Bătălia decisivă	64
Călătorie nocturnă	67

Despre Gargano și alte chestiuni	72
Povestea lui Gargano	73
Telegrama din ape tulburi	76
Traumometru	82
Noți strălucitoare	83
Dansul negru	86
Acum simt în mine straturi de frică	90
Anul două mii șapte după Gargano	95
Undeva în țară	98
1992. Anul zero	102
Puterea șarpelui	108
Emil	113
Inima	115
Primăvara	118
*	120
Monstrul din Suchiona	122
Balada unei găuri negre	127
Refugiații	131
Vară târzie	134
Imnul pescarilor	137
Duhoarea orașului incendiat	140
Gheboșii	144
Plonjarea în oglindă	148
Fibre verzi	151
*	151

*	154
Amprenta apei	155
Malul pe timp de iarnă	157
Dragoste față de ruine	161
Pete oarbe	166
*	167
Elegie pentru Toshiba	175
Centaurul	179
Repetitorul Smith, cunoscut și ca dirijor al norilor	181
Casa de pe două ape	186
Începutul scrierii cărții	190
*	192
Casa groazei	198

Hipnoză

Unul...

Uneori eu nu sunt eu, eu este Gargano. De fapt, eu sunt celălalt. Cel din umbră. Cel din apă. Bălai, fragil, neputincios. Nu mă întreba cine sunt, asta mă sperie. Întreabă-mă altceva, pot să-ți povestesc despre amintirile mele. Cum s-a evaporat lumea din materie solidă și cum amintirile au devenit ultima redută a personalității mele care mai că nu s-a degradat și ea într-o coloană de vapori de apă. Atunci când mă voi cufunda în trecut, o voi face în deplină cunoștință de cauză, vrea să fiu întreg la minte, așa cum sunt majoritatea oamenilor de pe pământ. Acum mă simt mai bine, privesc înainte spre linia albă continuă de pe asfaltul vinețiu care mă liniștește, întunericul se lasă suportabil, nu întorc capul, întunericul se află în spatele meu, dar ca și când n-ar fi, ca și cum n-ar înghiți strada clădirile și copacii. Pășește în spatele meu, dar se teme să se apropie de mine, căci știe că voi folosi atunci un scut de hârtie cu vorbe luminoase. Și că totul se va duce pe apa sâmbetei. Iar acest lucru nu-l dorim nici Gargano, nici întunericul, nici celălalt, cu alte cuvinte mă gândesc la mine. Astronautul, aventurierul, cercetătorul hidrolog și maritim.

Amintirile mele sunt murdare și dezgustătoare. Am un sentiment de repulsie când sunt nevoit să povestesc despre fosta mea țară și despre începutul războiului. Așa cum ele-

fizică. De îndată ce văd o școală, mă năpădește o transpirație rece sub pulover, care mă strânge atât de tare încât îmi provoacă brusc atacuri de claustrofobie. Din cauza excesului de disciplină militară din școală, salvarea o găseam în closetul școlii, unde concentrația de amoniac ne tăia respirația. Profesorii erau severi și scorțoși, holurile erau lucioase ca țevile de pușcă, tabla era neagră cu dungi cenușii lăsate de buretele îmbibat de cretă. În vasele de WC pluteau mucuri de țigări și prezervative, singura formă de protest împotriva acelui sistem rigid. Toți purtam aceleași halate albastre. Pe holuri miroseau sandvișurile elevilor cu cel mai ieftin salam, numit pompos Parizer. În caz de război arhitectura clădirii unei școli permitea rapid transformarea acesteia în cazarmă, pentru că era ticsită de ferestre de unde, noi, micii soldați, am fi putut să opunem rezistență cu prăștii și puști de lemn cu pietricele unui dușman periculos și mai numeros, cântând cântece de partizani în perioadele de răgaz dintre atacuri, cu chipurile îndărjite și mânjite de funingine.

Podelele subrede de lemn din clădirile de pe timpul imperiului austro-ungar put din cauza materiilor fecale vechi și a bolilor locatarilor acestora, lumpenproletariatul urban. Un gât de sticlă de bere Karlovac, la juma de litru, se ițește din pădurea lui Stribor¹ a unui vagin matur atunci când chelnerița le arată clienților tot ce poate să facă organul ei genital. În timp ce stă așa întinsă pe masă, cu coapsele desfăcute, albe ca zăpada, la ceafă îi atârână părul strălucitor de negru prins în coada calului, iar pe gât îi pulsează o venă de

¹ Pădurea lui Stribor este un basm al cunoscutei autoare croate de povești pentru copii, Ivana Brlić Mažuranić (n. trad.).

grosimea unui deget. Lumina de pe tavanul înalt este chioară și cei care văd mai prost se apropie mai mult de genunchii ei să vadă mai bine vaginul care înghite obiecte. După ce-și încheie numărul, strânge banii, își pune chiloții mari albi, își trage fusta scurtă și toarnă coniac privitorilor însetați. Dacă acești spectatori, îmbibați cu coniac și nicotină de proastă calitate, ar fi citit cărți latinești, ar fi știut că au avut norocul să arunce o privire în *speculum mundi* ori în oglinda lumii.

Amintirile sunt atât de urâte încât se zădărnicesc singure. Tot ceea ce îmi aduc aminte mă face să nu mai reiau povestea de la început. Văd balege de cal aburinde pe asfaltul străzii Tito. Tropicul copitelor de cai într-un ritm depresiv mă face să-mi pierd curajul. Ploaia care cade în ritmul potcoavelor de cal. Știu că-mi pot stăpâni sentimentul acela de repulsie și că pot vedea toate acestea în culori mai frumoase, dar atunci mi s-ar părea că mi-aș trăda dorința de a avea o privire retrospectivă fără compromisuri asupra trecutului.

Îmi vine în minte sicriul cu geam de sticlă prin care se uită la mine profesorul de desen cu chipul schimonosit și ochelari cu rame negre. De parcă acele rame negre s-ar fi potrivit pe ferparul cu decenii în urmă înainte de a fi ucis. Apoi nesfârșitele înmormântări de partizani, trompetele și tromboanele fanfarei care răsună cu note sfâșietoare, iar de-a lungul coloanei vertebrale mi se scurge sudoarea marșurilor de partizani pe care le urmăream la nouă și jumătate, duminică, pe canalul doi al televiziunii publice. Coșciugul cu trupul mătușii mele învelit într-un cearșaf alb care coboară coasta dealului Hum de unde se întinde panorama spre ostroavele pline de verdeață. Minciuna pe care am trăit-o cu adevărat și care ne va fi servită cu mii de grenade în cei patru ani de război. Repulsia mea poate îmbrăca forma unei religii, dar n-aș vrea să mă las pradă urii, ar fi prea ieftin pentru gustul meu.

La soare e prea cald, la umbră e frig și umed. Duhnește a urină, rahat și cremă de pantofi. Acestea sunt amintirile mele din viața trecută, cele care mi-au tășnit primele în minte. Nu cred că voi reuși să scap vreodată de sentimentul de greață față de toate balivernele care au dus sfârșitul fostei țări. Mi-e silă chiar și atunci când pomenesc aceste vorbe. Din fericire există vorbirea indirectă și cuvinte cu sens ascuns. Și râul Una.

Doi...

Jurnaliștii atotștiutori într-ale istoriei, analiștii care le știu pe toate, spun: e vorba despre un caz de forță majoră, de anumite dezastre tectonice ale istoriei, de găuri albe din nebuloasa Asterion și de instabilitatea subspațială din interiorul unei găuri negre, de eșecul total al ultimei utopii din sec. 20 și *șiașamaideparte*, de faptul că zidul Berlinului s-a prăbușit asupra noastră, așa încât era cazul să curgă undeva și sânge. Doar că eu n-am fost o monedă mărunță de reglare a conturilor între forțele cosmice, ci om în carne și oase, o personalitate formată care aveam o misiune personală: supraviețuirea fizică. De ce i-aș crede eu pe aceia care n-au simțit niciodată pe pielea lor mirosul prafului de pușcă, care nu poate fi spălat cu niciun detergent, dacă ei nu mă cred pe mine. Dacă trebuia să fac ceva, asta am și făcut-o, mi-am luat soarta în mâini și n-am așteptat să-mi bată cineva la ușă și să mă ia așa năuc din pat și să mă ducă direct în tranșeea jilavă ca să fiu împușcat. Pasivitatea se plătește întotdeauna cu pierderea capului, iar eu voiam să trăiesc. Pe atunci nu mi-am amintit de vorbele proprietăresei mele, Katica Cvetko, o bătrână zdrahoană din cartierul Sfânta Clara de la periferia orașului

Zagreb care în 1990 ne spunea mie și colegului meu de apartament: „O să vă taie *sârbonii* pe voi toți cei din Bosnia”. Dar ce puteam pricepe la vremea aceea, noi, niște mucoși cu palme fine, îndrăgostiți de film și literatură.

Post scriptum: Analiștii înțeleg greu lupta pentru supraviețuire, căci le place să jongleze cu metafore absconse și să-mi explice destinul, aducând drept argumente niște procese universale, fapte de o importanță covârșitoare, ori evenimente false care nu vor putea explica nicicând stihia. Șuvoaiele de sânge și de cruzime, scrâșnetul șenilelor tancului T-55 la auzul căruia îți îngheață sângele în vine de la doi kilometri depărtare. Nu intenționez să vă înșir imagini cutremurătoare de groază la care am fost martor, pentru că ar implica o carte de două ori mai groasă decât aceasta, iar rezultatul ar fi același: cel care nu înțelege să rămână în întunericul binecuvântat al ignoranței.

Biografia mea este un șir de coincidențe, unele alese de mine, de altele am fost eu ales. La drept vorbind, dacă aș putea să mă explic pe mine însumi, mi-aș săpa singur mormântul și m-aș culca în el viu și nevătămat, căci viața n-ar mai avea sens. Biografia mea este făcută din sânge și carne, nu este un *entertainment*. Eu sunt undeva între cele două. Eu sunt unul singur, dar noi suntem cu miile. Unii dârji și alții fragili.

Oameni buni, trebuie să recunosc, am ucis, nu doar un om, ci pe mai mulți. Atunci când tragi cu arma, n-ai niciun fel de apăsare sufletească. E drept că nu toate gloanțele își nimeresc ținta, dar unele cu siguranță da. Atunci când tragi cu arma, ești ușor ca un fulg și acea plăcere îți dă sentimentul că ai putea pe moment să te desprinzi de pe pământ, să începi să plutești, deși te afli într-un refugiu, întins pe burtă cu toată greutatea corpului tău în tranșee, pe iarba culcată, pe

frunzele ude, pentru că așa îți spune instinctul. Atunci când trag cu arma mă simt ca un Antichrist. Nu fac acte de caritate. Nu există remușcare și nimeni nu-ți va șopti la ureche: și dușmanul este o ființă omenească. Pe câmpul de luptă lucrurile stau altfel: dușmanul este dușman. El nu poate fi o ființă omenească. Dușmanul este un gândac vâscos cu coarne și picioare de porc, de aceea împușcă-l și nu te mai obosi cu tâmpenii de care se ocupă lașii și filosofii. Am ucis însă mai mulți indivizi din rândul dușmanilor în lupta corp la corp, de aceea concitadinii mei mă evită, iar când merg pe stradă, toți ceilalți trec pe partea cealaltă. Sunt în stare să le adulesc frica. Miroase a repulsie, a Hegel-Kant, a sensul comun al vieții oamenilor din univers, așa zisa bunătate umană, ceea ce merită disprețul meu total.

Am omorât trei oameni și un autonomaș². E ca un drog care te doboară din picioare și apoi te ridică brusc cu propulsia unei rachete, încât crezi că te afli pe acoperișul lumii. Am transformat trupuri vii în umbre. În umbrele fluturilor de noapte, adică în neant. Eu sunt poet și soldat, iar în suflet, pe ascuns, călugăr sufist. Un om sfânt, după părerea lui Baudelaire. Pe front am ucis nume uitate și lipsite de importanță în orice condiții: când e lapoviță, sângele e roșu ca în filmul *Doctorul Jivago*, iar cu o singură picătură de sânge amestecată cu puțină zăpadă poți desena cu degetul o floare de gerberă.

Pe vremuri mă întrebam de ce? De ce să uciți? Acum știu răspunsul și mi-e absolut indiferent. Nu am remușcări din cauza acelor oameni pe care mi-i imaginez acum ca niște portrete de stafii din fotografii în care le-au fost decupate capetele cu foarfeca. Încă puțin și vor dispărea cu totul din

2 Adept al autonomiei teritoriale (n. trad.).

amintirile mele. Nu l-am văzut niciodată pe papa Woytila pe niciun câmp de luptă, deși lichenii de pe scoarța copacilor se mânau la culoare cu pistruii de pe mâinile lui. În război totul e atât de simplu și limpede. Exceptând situația când sângele îți pătrunde sub unghii și este greu să-l speli pentru că se întărește și rămâne acolo zile întregi.

Am ucis pentru că am vrut să supraviețuiesc Haosului. Și pentru că nu știam de un alt mod de a supraviețui, fiindcă mândria nu-mi permitea să petrec războiul în spatele frontului. Alții care nu erau ca mine îl rugau pe Dumnezeu să-i nimerească vreun glonț, să fie uciși, fiind plini de viață și de putere, și tocmai acest lucru îi apăsa, teama că vor rămâne în viață cu atât de multă energie. Nu știau ce să facă cu ea. De aceea porneau la atac cu ochii deschiși, cu inima curată, fără să le fie frică încotro mergeau. Trebuia să pornească la atac, căci viață pulsa în ei, mai puternică decât moartea. Eu eram calm, știam ce fac. N-am fost niciodată beat ori dopat pe front, întotdeauna am fost concentrat. De aceea și pot să vă povestesc acum aceste lucruri. După cum știți, gura unui mort nu poate vorbi. Nu sunt insensibil, dacă vă închipuiți asta, sunt doar sincer. Aduc poate cu un nazist căruia îi place să asculte Bach interpretat la motofierăstrăul Stihl. Nici Black&Decker nu e de lepădat.

Trei...

Pădurile erau de culoarea turcoaz, iar copacii se legănau alene stânga-dreapta ca polipul anemonei de mare. Acel peisaj îndepărtat de pe linia orizontului era vizibil pe geamul fumuriu, prin filtrul curcubeului, căci îmi exersam imaginația.

De fapt copacii erau goi, de-un cenușiu plumburiu, plini de licheni, cu câte-un vâsc rotund a cărui verdeață n-avea nicio legătură cu absența clorofilei, atât în natură cât și în sufletele oamenilor, căci culorile erau agenți infiltrați din lumea occidentală, suflul luxului și al bunăstării și ca atare trebuia să fie alungați din viețile noastre. De partea aceasta a geamului ferestrei eram stăpân peste realitatea din cameră. Afară, pe stradă contau alte povești. Jos, sub balcon se afla orașul pe care încă nu-l simțeam că ar fi fost al meu, eram prea tânăr pentru o asemenea iubire, iar orașul prea flasc ca o flegmă caldă la soare. Pentru mine ideea de patrie era pe atunci o planetă îndepărtată din *Atlasul corpurilor cerești*. Mai târziu mi se va lipi de suflet, indiferent de cât efort supraomnesc s-a depus ca toate diferențele dintre noi să fie ascunse cu povești precum că am fi frați și că la noi era cel mai bine, pe când de-o parte și de alta a zidului Berlinului nenorocirile, putregaiul și desfrâul erau în floare. Ce cuvânt frumos: desfrâu. În orașul nostru am început să mă simt un străin, atunci când am înțeles că noi nu suntem frați, nu pentru că n-aș fi vrut să fim, ci pentru faptul că nu exista disponibilitate pentru acest lucru din partea reprezentanților celor două naționalități. Mai mult decât atât, în armata iugoslavă atât sârbii cât și croații încercau să mă convingă să mă declar drept musulman³ pentru că naționalitatea iugoslavă nu exista. Aveam o identitate de minoritar într-o țară care purta același nume precum identitatea mea. Cel mai mare șoc pe care l-am trăit a fost atunci când am descoperit că, din punct de vedere statistic, în Iugoslavia

3 Termenul de *musulmani* a fost folosit ca naționalitate în Republica Socialistă Federativă Iugoslavia ca denumire oficială a slavilor musulmani. Aceștia erau una din națiunile constituente ale Bosniei și Herțegovinei. (n. trad.)

trăia cel mai mic număr de oameni care se declarau drept iugoslavi. Înainte de a pleca să-mi fac stagiul militar în armata iugoslavă, mama mi-a spus să mă declar iugoslav, pentru că, în caz contrar, după părerea ei, dacă aș fi spus că sunt musulman, ar fi răs ceilalți soldați de mine. Nici una și nici cealaltă sugestie nu erau exacte, pentru că eu eram un simpatizant înfocat al războiului civil din Spania. Mi-era necaz că nu puteam da timpul înapoi să mă duc în Spania și să-mi dau viața în numele libertății. Doar acolo, pentru o scurtă perioadă de timp, se afla națiunea mea.

Pentru ciii-neeeeee?, se auzea sub balcon urletul răgușit al unei voci care conducea coloana brigăzii de pe șantierul național de tineret. Vocea celui comandant îi trăgea pe ceilalți după el precum un scafandru care scoate un înecat cu un cablu din apele râului învolburat.

Pentru Tiii-tooo! Răsuna răspunsul a sute de voci.

Pentru ciii-neeeeee?

Pentru Pooo-poor!

Pentru ciii-neeeeee?

Pentru Paar-tiid!

Recunosc chipurile din primele rânduri pe care citesc doar un reflex automat și văd saliva ce se scurge la gândul unei porții generoase de fasole la cazan ca la armată. Poate că în asta consta cel mai înalt ideal *al revoluției care curge*. Vocea urca spre centrul orașului în direcția spitalului, ca mai apoi să piară anulată de claxoanele mașinilor și de zbieretele bețivilor din stradă în rândul cărora se remarcă Jup cel Tânăr, un individ rotofei și neîndemânatic care semăna cu o gogoasă, iar când nu avea băutură spirtoasă devenea o rozătoare slinoasă și prost dispusă. Tatăl lui, Jup cel Bătrân, un tip mărunt de statură cu un ghiul de aur pe deget, cu părul uns

întotdeauna cu briantină, dat pe spate bătrânește, se topea treptat din picioare, cu demnitate, așa cum îi șade bine unui aristocrat alcoolic. *Utecistul* care urla în gura mare punând întrebările la care răspunsurile erau incontestabile precum existența celui de-al doilea corn la un unicorn, avea tatuat sub ochi o lacrimă cu hârtie indigo. Decorație de la Penitenciarul din Zenica⁴.

Într-un registru de tonalitate de respingere-atracție se auzea undeva în piața orașului și cântecul fonfăit al unui țigan orb, cu fața boțită și părul negru încheiat, în fiecare zi de luni la sfârșitul anilor optzeci, aflat în mijlocul mulțimii ce mirosea a transpirație și a brânză proaspătă de vaci.

Aveți milă, oameni buni, tovarăși...

Aveți milă, Dumnezeu să vă dea sănătaate...

Dumnezeu să vă ocrotească copiii...

Acest Homer popular stătea ca o statuie pe o latură a străzii și-și îngâna rugăciunea în care se împăca comunismul și islamul. Dis-de-dimineață, familia lui îl aducea la locul de cerșit unde îl lăsau să muncească. De îndată ce se închidea piața veneau după el și-l luau ca pe un robot Sony cu motorul ruginit. Înainte de război Homer a plecat odată cu rândunelele spre sud. Aș fi putut jura că patru ani de zile după aceea n-a văzut nimeni vreo rândunică.

N-am putut să mă debarasez de acel sentiment în care eram cuprins de diavolul perversității, și anume că mă atrăgea în același timp tot ceea ce îmi repugna. Era aceeași senzația ca atunci când te uiți țintă în gol din balcon și hăul te atrage, dar totuși nu faci un pas în aer deasupra parcurii din fața clădirii, așa cum o fac atât de relaxat sinucigașii. Probabil că

v-ați gândit la propriul stomac atunci când ați ținut în mână cuțitul mare de bucătărie, ei, acel diavol al perversității mă cuprinde de câte ori mă gândesc la viața trăită în fosta mea țară și la destrămarea ei.

Patru...

Dacă te uiți la cursul unui râu n-o să te ia amețea. Dar dacă începi să povestești ceva, vei pierde repede șirul relatării pentru că apa te va captiva și vei uita cuvintele pe care ai vrut să le rostești, iar în urechi îți va răsună cântecul *Enjoy the Silence*, interpretat de Depeche Mode. Ne-am delectat contemplând râul Una care curgea ba vijelios, ba molcom, suprafața lui de apă neliniștită care însă răspândea în jurul său atâta liniște.

Evitam aniversările brigadei noastre, căci nu ne interesa festivismul academic în spiritul vechiului regim care încă plutea deasupra noastră a tuturor, neliniștit, pe jumătate dispărut precum fabricile de la periferie de pe care deja cineva a început să dea jos plăcile de tablă. Cadavrele fabricilor și ale caselor trebuiau dezvelite până la capăt, jefuite până la ultima cărămidă. Cine își aduce acum minte de toate acele distrugerii bizare, de oamenii aceia care zdrobeau plăcile de beton ale caselor abandonate, în vreme ce amărății dedesubt smulgeau cărămidile? Începând din luna septembrie 1995, luni în șir poate chiar timp de un an prin oraș au trecut convoaie de tractoare, camioane, căruțe ticsite cu lucruri jefuite din satele de la poalele muntelui Grmeč în direcția opusă. Să râvnești la proprietatea altuia era o boală ciudată care luase amploare.

⁴ Considerată cea mai dură închisoare din Balcani (n. trad.)